నేను రైలు కిటికీ వెంబడి చూస్తూండగానే అంత వరకూ ఆకాశంలో ఎక్కడ వున్నదో ఒక చుక్క, ఏటవాలుగా భూమిలోకి కూరుకు పోయింది. ఆ రోజు బామ్మ ధైర్యంగా అలా చేయకుండా వుంటే, నేను బామ్మకంటే ముందే ఆ చుక్కలా రాలి పోదునేమో!!

అమ్మా, నాన్న నేను ప్రేమించిన వ్యక్తితో నా పెళ్ళికి అంగీకరించలేదు. నన్ను కొన్ని రోజులు దూరంగా వుంచాలని, బామ్మ తోడుగా మామయ్య ఇంటికి పంపేశారు. ఆటోలో వెళ్తున్నంత సేపూ నేను బామ్మను తిడుతూనే వున్నాను. 'కాటికి కాళ్ళు చాపుకున్న దానివి, మమ్మల్ని విడదీసి ఎందుకు పాపం మూటకట్టుకుంటావ్' అని నేనంటే, నవ్వుతూ నా వైపు చూసిందంతే.

నేను కళ్ళు తుడుచుకుంటూ, అరుస్తూండగానే ఆటో ఆగింది.

కానీ రైల్వే స్టేషన్‌లో కాదు. అర్థంకాక నిలబడిపోయిన నన్ను చేయి పట్టుకుని లోపలికి లాక్కెళ్ళింది.

ఆ రోజు రాత్రి మా పెళ్ళి జరిగిపోయింది! బామ్మ అంత ధైర్యం చేస్తుందనుకోలేదు.

ఇది జరిగి సంవత్సరమయింది!

ఈ సంవత్సరం బామ్మ నరకం అనుభవించింది. ఇంటికి వెళ్ళిన బామ్మను అమ్మా, నాన్న నానా మాటలన్నారు. నా కూతుర్ని కులంకాని వాడికిచ్చి పెళ్ళిచేసే అధికారం నీ కెవరిచ్చారంటూ నిలదీశారు. నాన్న మాట్లాడటం మానేశాడని తెలిసింది. అమ్మ రోజూ సూటీపోటీ మాటలనేదట.

మృత్యుముఖంలో, మానసికంగా ఒంటరి అయిన సమయంలో, చుట్టూ వున్న మనుషులు కూడా ఒంటరితనాన్ని కలిగిస్తే, ముసలి మనసెంత బాధ పడి వుంటుందో అర్థం చేసుకోగలను. నరకం నుంచి బామ్మ తొందరగానే వెళ్ళిపోయిందనుకోవాలి.

బామ్మ పోయినట్టు ఈ రోజు ఉదయమే మా వారి ఇంటి నుంచి టెలిగ్రాం వచ్చింది. పెళ్ళయింతర్వాత ఊరికి రావడం ఇదే మొదటిసారి. కాపురం వేరే ఊర్లో పెట్టమని బామ్మే చెప్పింది మాకు!

xxx

రైల్వే స్టేషన్ నుంచి ఇంటికెళ్ళేటప్పటికి చీకటి పల్చగా అలుముకుంటోంది! వెలుగుతోపాటే బామ్మ పార్థివదేహం కూడా వెళ్ళిపోయింది. ఇంట్లోకెళ్ళగానే బామ్మ కూర్చునేచోట ఖాళీగా కనిపించడంతో ఏడుపు ఆపుకోలేకపోయాను. నన్నెవరూ పలకరించలేదు!

సోఫాలో కూర్చున్న నాకు అమ్మ మాటలు వినిపించాయి. "వచ్చింది చుట్టపు చూపుగా కాదు గదా?" – అంటే? నన్నిక వెళ్ళిపొమ్మని! నా కేమీ బాధనిపించలేదు. వెళ్ళిపోబోయే ముందు బామ్మ గదిలో కెళ్ళాను.

గదిలో వున్నది చాలా కొద్ది వస్తువులే అయినా పొందికగా అమర్చుకుని వుంది. పుస్తకాలున్న అల్మరా తెరిచాను. పాత కాలం నాటి పుస్తకాలు. లావుపాటి నోట్‌బుక్ ఒకటి కనిపించింది. ముట్టుకుంటేనే చిరిగేంత పాతబడి వుంది!

అది మామూలు నోట్‌బుక్ అయినా, బామ్మ దాన్ని డైరీగా వుపయోగించిందని, లోపలి పేజీలు చూస్తే తెలిసింది. చెదలు పట్టి అంచులు చిరిగిపోవడంతో చాలా తారీఖులు స్పష్టంగా లేవు.

ఒక పేజీలో ఇలా వుంది!

"1942, ఆగస్టు."

ఈ రోజు చంద్రశేఖర్ గొప్పగా మాట్లాడాడు. నెహ్రూ క్విట్ ఇండియా ఉద్యమానికి పిలుపునిచ్చాడని, తాను త్వరలోనే వెళ్ళి ఉద్యమంలో పాల్గొనాలని అన్నాడు. చంద్రశేఖర్‌ని మరచిపోలేకుండా వున్నాను. చంద్రశేఖర్ చెప్పిన విషయాల వల్లనే నేను అందరి అమ్మాయిల్లా కాకుండా, గొప్పగా ఆలోచించగలుగుతున్నాను. నాకు చాలా ఆనందంగా వుంది. చంద్రశేఖర్ నన్ను పెళ్లిచేసుకుంటే ఎంత బావుండును?"

మరో పేజీలో

"నేను, నువ్వు ఒకర్నొకరు ప్రేమించుకోడానికి ముందు ఈ దేశాన్ని ప్రేమించాలి! నేను ఈ రోజే వెళ్ళిపోతున్నాను. మనకు స్వాతంత్ర్యం వచ్చాక తిరిగి వస్తాను. లేదంటే స్వాతంత్ర్యం కొరకు చివరి వరకు పోరాడతాను. అప్పటివరకు నన్ను ఎదురుచూడమని కోరను. అబ్బ! ఎంత గొప్ప మాటలు. చంద్రశేఖర్ గొప్ప దేశభక్తుడు. అతని కోసం ఎన్ని యుగాలయినా ఎదురుచూడవచ్చు. చంద్రశేఖర్ తిరిగి వచ్చేవరకు ఇలాగే వుంటాను"

మరొక పేజీలో

"నిజంగా నా కింత ధైర్యం ఎలా వచ్చిందో నాకే అర్థం కావటం లేదు. వేరే కులానికి చెందిన చంద్రశేఖర్‌ను పెళ్లిచేసుకుంటానని, ఎన్ని రోజులయినా అతని కోసం ఎదురుచూస్తానని అమ్మా, నాన్నతో చెప్పేశాను. ఈ ధైర్యమంతా చంద్రశేఖర్ మాటల వల్ల కలిగిందే! నాన్నకు నా మీదున్న ఇష్టం కొద్దీ ఏమో, నన్నేం అనలేదు. ఆశ్చర్యంగా వుంది. అమ్మ కొట్టినంత పని చేసింది. ప్రకాశం బావ మింగేసేలా చూస్తున్నాడు."

కొన్ని పేజీలు మామూలు విషయాలతో నిండివున్నాయి.

మరో పేజీలో

"భగవంతుడా! ఏమిటీ దారుణం? అన్ని వేల మందిని చంపడానికి బ్రిటిష్ సైనికులు మనుషులా? రాక్షసులా? నా చంద్రశేఖర్‌కి ఏమీ కాకూడదు స్వామీ."

ఇంకో పేజీలో

"చంద్రశేఖర్! నువ్వు చనిపోయావా? నేనునమ్మలేకపోతున్నాను. కానీ అమ్మా, నాన్నా, ఊరు ఊరంతా అంటున్నారు."

ఆ పేజీలోనే పెళ్ళి పత్రిక వుంది! తర్వాత ఖాళీ పేజీలు!

పుస్తకం మూసేయబోతుంటే, చివరి పేజీలో అక్షరాలున్నాయి.

"చంద్రశేఖర్‌ని చూశాను! ఇది నిజం! నన్ను అమ్మా, నాన్న, బావ నిలువునా మోసం చేశారు. నిజం తెలిస్తున్నా కాల్పుల్లో చనిపోయాడని నన్ను నమ్మించారు. ఈ విషయం చంద్రశేఖర్‌కి ఎలా చెప్పాలి? 'నువ్వు స్వాతంత్ర్యం రాగానే తిరిగి వచ్చావు. కానీ నేనిక్కడ స్వాతంత్ర్యాన్ని కోల్పోయాను. క్షమించమని అడగాలనుంది. కానీ నిన్ను వెదకలేను.

నువ్వైనా రావచ్చు కదా?

అమ్మా, నాన్న, కట్టుకున్న బావ - అందర్నీ చూస్తుంటే నాకు పురుగుల్ని చూసినట్టుగా వుంది.

మళ్ళీ చంద్రశేఖర్ కనిపించడేమో!

నాకు ఏడుపొస్తోంది!

ఎన్ని రోజులిలా ఏడుస్తానో?"

xxx

బామ్మ డైరీ చదివాక నా కనిపిస్తోంది - ఈ యాభై ఏళ్ళలో మనిషి వైజ్ఞానికంగా అభివృద్ధిచెందినంతగా, సామాజికంగా ఆలోచనా విధానంలో మార్పు చెందలేదేమోనని. అందుకే బామ్మ తల్లిదండ్రులకూ, నా తల్లిదండ్రులకూ పెద్దగా తేడా తెలియటం లేదు.

బామ్మ డైరీనీ, బామ్మకు చంద్రశేఖర్‌గారిచ్చిన పుస్తకాలనూ నాతో పాటు తీసుకొచ్చేశాను.

— పాటిల్ రవీంద్రనాథరెడ్డి

• అడవి కాచిన వెన్నెల అంటే!

మనసులేని మనిషితో హాయిగా సంసారం సాగించాలని అనుకోవటం!

- వి.శ్యామలాదేవి, గంగమ్మగుడి

డిగ్రీలు చదివి నిరుద్యోగులుగా బ్రతకటం!

- ఎస్.రాజేశ్వరి, ఇస్కపల్లి

"అశోక వనంలో సీత!"

- అవసరాల నిర్మల, చిక్కవోలు

డబ్బుండి పిసినారిలాగా బ్రతకటం

- టి.రోహిణి, తాళ్ళ ముదునూరుపాడు

"చిన్న వయసులోనే భర్తను పోగొట్టుకున్న ఆడపిల్ల జీవితం!"

- యం.ఉషాకిరణ్, నిర్మల్

"కష్టపడి చేసిన పని నిరర్థకం అవటం!"

-పి శ్రీనివాసరావు, విజయవాడ

"జీవితంలో పైకి వచ్చిన కొడుకు కోడలు ఉద్ధరిస్తారని ఎదురుచూచే వృద్ధ తల్లి దండ్రులు!"

- కొండిపర్తి సరోజ, హైదరాబాద్

"క్రమశిక్షణ లేని విద్యార్థి జీవితం!"

- ఎ.వీరమ్మ, ఎమ్మిగనూర్

"పెద్దల నెదిరించి పెళ్లి చేసుకుని విడిపోవటం!"

- కె.ఎస్.నవతేకుమార్, గాజువాక

"మోసపోయిన అబల!"

- ఎస్.ఉమాదేవి, విజయవాడ

"చిన్నతనంలోనే భర్తను కోల్పోయిన స్త్రీ ఆక్రందన!"

- తవుటు రాంచెంద్రం, బతికెపెల్లి

"భర్తలేని బెడ్‌రూం!"

- వై.వి.శ్రీనివాసరావు, గుంటూరు

"అప్సరసలాంటి భార్యను వదలి, బజారుదాని కోసం ప్రాకులాడటం!"

- వేదుల శ్రీనివాసరావు, బొబ్బిలి

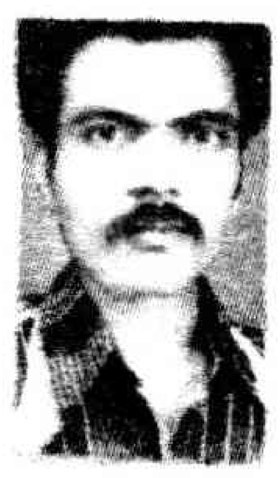

"జీవితంలో మోసపోయిన అబల!"

- తెలికిచెర్ల రామకృష్ణ, విజయనగరం

"మంచి చిత్రం తీస్తే నిర్మాతకు దక్కేది!"

- వాసుదేవ నాయుడు, యదమర్రి

"హరద్ మెహతా జీవితం!"

- పి.ఖాజాహుసేన్, ఆదోని

"ప్రేమ ఫలించకపోతే ఇద్దరికీ కనిపించేది!"

- పి.ఆంజనేయులు, నలిగొండ

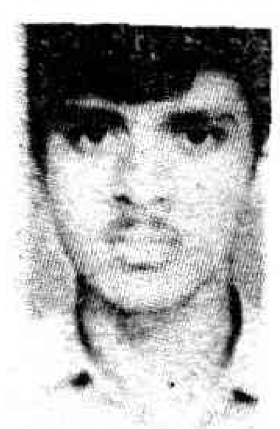

"రాజస్థాన్, రాయలసీమ, తెలంగాణాలలో వర్షాలు పడకుండా సముద్రంలో కురవటం!"

- బోణం నాగేంద్రకుమార్, తుందుర్రు

"ఆశలు పెట్టుకున్న భార్యకు సుఖం లేకపోవడం!"

- శ్రీనివాసు, విజయవాడ

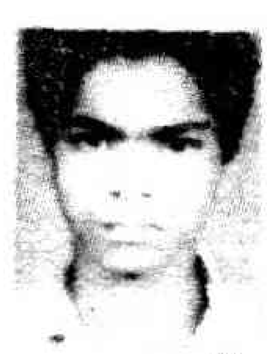

"మధుర స్వరం ఏ కారణం చేతనైనా మూగపోవడం!"

- దుద్దికన్న కాళిదాసు, బాదువ

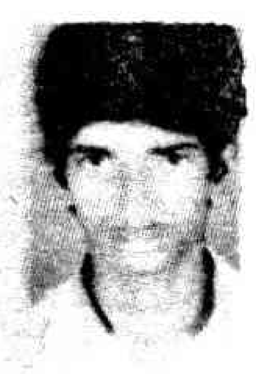

"చేసిన పని, శ్రమ వృథా అవడం!"

- యం.చంద్రశేఖర్, మైదుకూర్

"యావజ్జీవిత ఖైదీ జీవితం!"

- ఎస్.ఎస్.కుమార్, ఒంగోలు

✱ ఈ వారం ప్రశ్న ■ జీవిత మకరందం అంటే ఏమిటి?

పత్రిక మీ చేతికి అందిన వెంటనే పై ప్రశ్నకు మీ సమాధానంతో పాటు మీ ఫోటోను కూడా పంపిన యెడల ప్రచురించగలం.